

BASINA VE KAMUOYUNA

20 Ekim 2004

Yıllardır ekonomik kalkınmanın lokomotifi olan ve ülkemizdeki sanayinin bugünkü seviyelere erişmesine önemli katkılar sağlayan KİT'ler, çalışma alanlarının özellikleri nedeniyle, sadece doğal kaynaklarımızın değerlendirilmesi fonksiyonunu yüklenmekle kalmamış, sanayileşme, istihdam, bölgesel kalkınma, gelir dağılım dengesi, kaynak yaratma ve belli sektörleri destekleyen görevleri de üstlenmiş ve bu görevlerini başarıyla sürdürmekteydiler.

Ancak, küreselleşme ve liberal politikaların sonucu olarak, tasfiye edilerek yok pahasına yerli-yabancı şirketlere rant yaratma ve vurgun mekanizmalarını çalıştırmaları için, özellikle imalat sanayi, madencilik, metalurji, kimya ve tarım sektörlerinde faaliyet gösteren KİT'lere sadece üretimlerini devam ettirebilecek yatırım izni verilmiş, fakat rekabet koşullarını iyileştirecek yeni teknolojilere adaptasyon için gereken yenileme ve modernizasyon yatırımları yaptırılmamıştır. Sonuçta KİT'ler bir taraftan kaçınılmaz olarak yüksek maliyet-düşük gelir kısılacına sokulmuş ve bilinçli olarak ağır borç batağına itilmişlerdir. Böylelikle özelleştirmelerin alt yapısını oluşturulmuş propaganda malzemesi olarak kullanılacak olan “devletin sırtında kambur” oldukları imajı yaratılmıştır.

Bu amaçla, ülkemizin maden- metalurji- kimya sektörlerinde özelleştirmelerin başlatılması için dönemin hükümeti tarafından, Rio Tinto'nun kurumsal yatırımcılarından Morgan Bank'a “Özelleştirme Master Planı” hazırlattırılmıştır.

İşte 1986 yılında başlatılan bu süreçte, her iktidar döneminde özelleştirme uygulamaları yapılmıştır. Ancak, acil eylem planında “özelleştirmeye çok önem verdiklerini” açıklayan AKP iktidarı ve uygulayıcı bakanı, kamunun ortak malı olan ve üretim alanlarında tek ve herşeye rağmen ayakta kalan ve kâr etmeye devam eden bu tesislerimizi “Babalar gibi satarım” sloganlarıyla babalarının malıymış (!) gibi uluslararası ve kendi yandaş şirketlerine arsa değerlerinin bile altında ve kamunun kendi parasıyla peşkeş çekmeye devam etmektedir.

İşte bugün buradan bir kez daha, kamunun elinde kalan son ve konumu itibarıyla stratejik metal olan birincil alüminyum üreten, satılma ve sonrası diğerleri gibi kapatılacak olacak Seydişehir Eti Alüminyum Tesislerinin en kısa zamanda Özelleştirme kapsamından çıkarılmasını, bu talan ve peşkeşe son verilmesi talebimizi hükümete iletiyoruz.

Bilindiği üzere, Seydişehir Eti Alüminyum Tesisleri **13.08.2003** tarihinde Özelleştirme Kapsam ve Programına alınmıştır. Ancak iktidar aldığı talimatlar doğrultusunda (Tesislerin özelleştirilmesi ancak enerji konumunun çözümünden sonra mümkün olabilir), satışın kolay yapılabilmesi ve tesisleri alanın kâr etmesi gerektiği ve bu nedenle (yıllardır tesislerle projelendirilen ancak tesislere hiçbir zaman verilmeyen) Oymapınar Barajını birlikte satmak üzere tesislere bağlandığını açıklamıştır.

O tarihten günümüze kadar ki sürede iktidar ve yöre milletvekilleri, çalışanların ve yöre halkının özelleştirmeye karşı direncini kırmak için; “Seydişehir Alüminyum Tesisleri kapanmayacak”, “Özelleştireceğiz, güzelleştireceğiz”, “Tesisleri alanlara yatırım ve istihdam şartı getireceğiz”, “Tesisleri

alanlar fabrikayı sizlerle çalıştıracak”..... gibi argümanlarını kullanmaktadır. Ancak bu sözlerin birer kandırmacadan ibaret olduğu, Eti Gümüş, Eti Elektrometalurji, Eti Krom işletmelerinde yaşanan özelleştirme uygulamaları ve sonuçlarıyla kanıtlanmıştır.

Aşağıda son bir yıl içinde ve sadece üç kuruluşumuzdaki özelleştirme uygulamaları ve tesislerde yaşananlar kısaca özetlenmiştir.

ETİ ELEKTROMETALURJİ A.Ş.

30.000 ton/yıl karpit, 11.500 ton/yıl ferrokrom, 7.300 ton/yıl silikoferrokrom, 5.000 ton/yıl ferrosilisyum ve 9.500 ton/yıl kapasiteli söderberg tesislerine sahip olan Eti Elektrometalurji A.Ş.’de ’de bulunan %100 oranlarındaki İdare hissesinin özelleştirme ihalesi 29 Temmuz 2004 tarihinde sonuçlandırıldı. Karar Özelleştirme Yüksek Kurulu onayına sunuldu.

İhale Kayseri kökenli Aksu firmasında kaldı. Özelleştirme Yüksek Kurulu’nun da onaylamasıyla yüzde 40’ı peşin, kalanı 40 ayda ödenmek üzere 15 milyon 320 bin ADB dolarına özelleştirilen tesislere ilişkin satış sözleşmesi imzalanacak.

Fabrika ve yan ünitelerinin yanı sıra 6 blok halinde 48 dairelik ve müstakil 9 dairelik lojman binaları, sosyal tesisleri, elektrik dağıtımını sağlayan yüksek gerilimli trafo merkezleri, su arıtma üniteleri ve onlarca araçtan oluşan makine parkı bulunmaktadır. Bunun dışında Antalya merkezde 355 bin 650 metrekarelik, Antalya merkez Kovanlık mevkiinde 17 bin 40 metrekarelik, Fethiye’ye yaklaşık 10 km. mesafedeki Karagedik mevkiinde de denize sıfır 373 bin 506 metrekarelik tapulu arazi de satış fiyatının içerisinde yer alıyor.

Tesisler satıldığında 24 Temmuz tarihi itibarıyla fabrikanın 12 trilyon TL civarında mal stoğu ve 9 trilyon alacağı (yaklaşık 14 milyon ABD \$) mevcuttur. Diğer özelleştirmelerdeki gibi tesisleri alanların kasasından bir şey çıkmamakta, üretim yapan bu tesisimiz de kısa bir süre sonra kapatılacak, 408 çalışanı kapı önüne konulacak, arsaları üzerinden rant elde edilecek ve madenlerimiz ham olarak ihraç edilecektir.

ETİ GÜMÜŞ A.Ş.

1977 yılında 1 milyon ton tüvenan cevher işleyerek yılda 122.4 ton gümüş üretimi esasına göre projelendirilen ve ülke gümüş ihtiyacının %45’ini karşılayan tesisler, Özelleştirme İdaresince, ETİ Gümüş A.Ş.’de bulunan %100 oranındaki kamu hissesinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi amacıyla açılan ihalede yapılan 8 Mayıs 2003 tarihinde nihai görüşmeler sonucunda en yüksek teklifi 40 milyon ABD doları bedelle 3S Madencilik Seramik İnşaat Yapı Malzemeleri Dış Tic. A.Ş.’ne satılmıştır.

Ancak alıcı firmanın sözleşme yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle ihale iptal edilmiştir.

2 inci kez açılan ihale, 6 Mayıs 2004 tarihinde tamamlanmış ve en yüksek teklifi 41.200.000 ABD doları veren Söğütseren Seramik Sanayi İnşaat Madencilik İthalat İhracat A.Ş firmasında kalmıştır.

“...Eti Gümüş’ün ihalesini kazanan Söğütseren Seramik Şirketinin daha önce iflası istenmiş, uçan kuşa borçlu, daha önemlisi devlete borçlu bir şirket olduğu belirtilerek, önceki ihaleyi alan 3S Madencilik

Şirketiyle Söğütsen Seramik Şirketinin Yönetim Kurulu Başkanı Sabahattin Yıldız adında aynı kişi” olduğu belirtilmektedir.

Daha sonra 15.06.2004 tarihinde yapılan açıklamada;

Söğütsen Seramik Sanayi İnşaat Madencilik İthalat İhracat A.Ş. firmasının ATP İnşaat ve Ticaret A.Ş. firması birlikte Eti Gümüş A.Ş.'yi satın aldığı bildirilmiştir.

Devletin sırtında yük olduğu söylenen KİT’lerden biri olan ve granüle gümüş üreten Eti Gümüş, Özelleştirme İdaresi verilerine göre de kârlı bir şirkettir. Eti Gümüş 2002 yılını 17 trilyon lira net satış ve 782 milyar lira net kârla kapatmış. 2003 ilk üç ayında net satışlar 9 trilyon 590, net kâr ise 497 milyar lira olarak gerçekleşmiştir.

Tesisler satıldığında, 18 trilyon lirayı aşkın nakit parası, 19 ton satışa hazır gümüşü, şehir merkezinde yaklaşık hizmet binaları (4 milyon ABD Doları) ve 356 çalışanı bulunmaktadır. Tesisleri satın alan şirket çalışanları kapının önüne koymuş ve yerine asgari ücretten yeni işçiler almıştır.

ETİ KROM A.Ş

1977 yılında üretime başlamış 150.000 ton/yıl yüksek karbonlu ferrokrom üretim kapasiteli, Elazığ ili Maden, Palu ve Dicle ilçelerinde toplam 11 adet kromit cevheri ve Elazığ ili Sivrice ilçesinde kuvarsit sahasına sahip olan tesisler Özelleştirme İdaresince, ETİ Krom A.Ş.’de bulunan %100 oranındaki kamu hissesinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi amacıyla Nisan 2003 tarihinde başlayan ihale sürecinde üç kez ihaleye çıkmış, 4 Mayıs 2004 tarihinde 58 milyon 100 bin ABD Doları teklif veren işgal konusu PVC olan Elazığlı Yıltaş firması (Keban Plastik) kazanmış ancak şirket ÖİB tarafından verilen uzatmalara rağmen Eylül ayına kadar ilk taksidini bile ödeyememiş, 14 Eylül 2004 tarihinde 2004/52 Sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) Kararı gereğince, ihalede 58.050.000-ABD Doları bedelle en yüksek ikinci teklifi vermiş olan ve maden-metalurji sektörleriyle ilişkisi Rusya’dan ithal ettiği kömürü paketleyerek satmaktan öteye gitmeyen Yıldırım Dış Ticaret ve Pazarlama A.Ş. ile satış sözleşmesi imzalamıştır.

Tesisler satıldığında stoklarında 400.000 ton ham cevher (işlenmeden 130 \$/ton fiyatla satılsa 52 milyon ABD \$), 20.000 ton yüksek karbonlu ferrokrom (30 milyon ABD \$ yaklaşık 1500 ABD\$Ton,,) ve kasasında nakit 2.1 trilyon TL mevcuttur. Kısaca, burayı satın alan şirket elini cebine atmadığı gibi üstüne para da kalmıştır.

Özelleştirme öncesi yaklaşık 1500 çalışanıyla tam kapasitede üretim yapan tesisler, özelleştirme sürecinde kapatılmış, bir süre %30 kapasiteyle çalıştırılmış, çalışan sayısı 450 işçiye düşürülmüştür. Son olarak, tesisleri satın alan şirket çalışanları işten çıkarmış ve bu enerji fiyatlarıyla tesisleri çalıştıramayacağını kamuoyuna açıklamıştır.

ETİ ALÜMİNYUM A.Ş.

Bugüne kadar Seydişehir Alüminyum Tesislerine de kapasite artırımına yönelik hiçbir yatırım yaptırılmamıştır (Tesisler kurulduğunda 60.000 ton/yıl ile o zamanlar 18.000 ton/yıl olan ülkemiz

alüminyum ihtiyacının 3,3 katı fazla üretim kapasitesine sahipti, bugün ise ülke ihtiyacı 200 000 tonun üzerindedir). Tesisler, günümüze kadar sadece kapanma ve özelleştirme konuları sözkonusu olduğunda gündeme getirilmiş, hükümetler bugüne kadar aldığı özelleştirme kararlarından çalışanların ve kamuoyunun baskısı nedeniyle geri adım atmak zorunda kalmışlardır.

Eti Holding uhdesinde 7 adet ruhsatlı maden sahası bulunmaktadır. Bu sahalarda halen 36 milyon ton civarında boksit rezervinin var olduğu bilinmektedir. Yılda yaklaşık 400.000 ton boksit üretimi mevcut kapasite için yeterli olmaktadır. Boksit cevheri Bayer Prosesi olarak adlandırılan kimyasal esaslı bir teknikle işlenerek önce hidrat ve bundan da alüminyumun asıl hammaddesi olan alümina üretilmektedir. Mevcut kurulu alümina üretim kapasitesi 200.000 ton/yıl seviyesindedir. Elde edilen alüminanın büyük bir bölümünden (120.000 ton) elektroliz yöntemiyle 60.000 ton sıvı alüminyum üretilmektedir. Bu yöntemin uygulanmasında ihtiyaç duyulan yardımcı hammadde niteliğindeki anot pasta üretimi de yine tesislerde yapılmaktadır. Üretilen bu 60.000 ton alüminyum, çeşitli alaşım metalleri ile işlenerek yaklaşık 65.000 ton külçe ve ingot üretilmekte ve ülke alüminyum sektörüne satılmaktadır. Üretilen döküm ürünlerinin bir kısmı, mevcut haddehanelerde, piyasa talepleri doğrultusunda, profil, levha, rulo, şerit ve folyo şeklinde işlenerek piyasaya satılmaktadır. Kaldı ki, uçak sanayi, roket sanayi, silah sanayi,... vb sahalarda vazgeçilmez bir metal olan Alüminyumun stratejik özelliği nedeniyle, bizim gibi ülkelerde birincil alüminyum üretiminin mutlaka devlet elinde olması gerekmektedir.

Alüminyum üretiminde enerji yoğun teknoloji kullanılmaktadır. Tesislerin projelendirilmesinde tüketilecek toplam elektrik miktarının 1,2 milyar kWh/yıl ve Sıvı Alüminyum üretim maliyeti içindeki payının da %19,2 olacağı öngörülmüş ve tesislerin enerji gereksinimini karşılamak amacıyla, Oymapınar Barajı ile birlikte projelendirilmiştir. Ne yazık ki, bu baraj tesislere verilmemiş ve Eti Alüminyum'un kullandığı enerji fiyatı ülkedeki artışa paralel olarak artmıştır. Tesis dünyada bu sektörde en pahalı enerji kullanan üreticidir. Dünyada sektörün kullandığı enerji fiyatı ortalama 2 Cent/kwh iken devlet bugüne kadar Seydişehir'e enerjiyi sübvansiyonlu halde 5.9 cent/kwh vermektedir. (50 milyon \$/yıl ile Enerji giderinin toplam giderler içindeki payı % 49'dur)

Oymapınar Barajının Eti Alüminyuma bağlanmasıyla enerji maliyeti 0,2 cent olmuştur. Bugün itibarıyla tesisler dünya da en ucuz birincil alüminyum üreten fabrika olmuştur.

Yukarıda örneklediğimiz ve ülkede yapılan benzeri özelleştirmeler sonucunda;

- ✓ Özelleştirilen işletmeler, değerlerinin çok altında hatta arsa bedellerinin de altında satılmıştır.
- ✓ Özelleştirilen işletmelerin satışa hazır stokları ve kasasındaki mevcut nakitleri satış bedelinden fazladır.
- ✓ Özelleştirilen işletmelerde üye işçiler işten çıkarılarak buralarda sendikasılaştırma gerçekleştirilmekte ve yerlerine asgari ücret ve daha kötü çalışma koşulları ile çok az sayıda yeni işçi alınmaktadır.
- ✓ Özelleştirilen işletmelerde yıllardır çalışan bilgi birikimli teknik elemanlar ya emekliye zorlanmakta, ilgisiz kurumlara gönderilmekte ya da devletin havuzuna atılmaktadır.

- ✓ Özelleştirilen işletmelerde işletmeleri alan firmaların iştegal konuları bile araştırılmamıştır.
- ✓ Özelleştirilen işletmelerin İhale Şartnamelerinde **üretim, yatırım, istihdam şartı** getirileceği söylenmesine rağmen, tüm şartnamelerde üretim için işletmelerin bir yıllık üretimi olan miktarın üç yılda üretilmesi şartı getirilmiş, bunun sağlanmaması halinde sadece 1 milyon ABD Doları ceza alınacağı, istihdam için ise şirket yapacağı istihdamda daha önce işletmeye çalışanlara öncelik vermeye çalışacaktır ibaresi yer almakta, yatırımlardan ise hiçbir ifadeye rastlanmamaktadır.
- ✓ Özelleştirilen işletmeler bakım, onarım gerekçeleriyle üretimlerini durdurmuşlardır.
- ✓ Özelleştirilen işletmelerde fabrikaları alanların sadece maden sahalarından ham cevher çıkararak ihraç etmeyi hedefledikleri anlaşılmaktadır.

TMMOB Metalurji Mühendisleri Odası olarak hükümeti ve yetkilileri bir kez daha uyarıyoruz;

Türkiye’de maden ve metal olarak stratejik konumdaki ve şu anda dünyada en ucuz birincil alüminyum üreten ve tam kapasite, yüksek verimle çalışan, kendi kaynaklarıyla tesisi kapasite artırımı bağlamında modernize edebilecek güce erişen Eti Alüminyum A.Ş’nin özelleştirilmesinden derhal vazgeçilmeli ve sonucu Çinkur akıbetine uğrayacak Eti Krom, Eti Gümüş, Eti Bakır ile birlikte eski konumuna Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü’ne iade edilmelidir.

Bilinmelidir ki; TMMOB Metalurji Mühendisleri Odası, Seydişehir Alüminyum Tesisleri’nin özelleştirilmesine karşı, işçiler, diğer çalışanlar ve tüm Seydişehir halkı ile bu haklı ve onurlu mücadeleyi birlikte vermeye devam edecektir.

TMMOB METALURJİ MÜHENDİSLERİ ODASI